

НАЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність теми. У наш час майже безсумнівним постає твердження, що історія є результатом діяльності людей. Людину в даному випадку розглядають лише як виконавця цих задумів або програм, як «дійову особу» у драмі історії. В історії реально відбувається тільки те, що проходить через людські дії або вступає з ними в певний зв'язок. Наприклад, виверження вулканів, землетруси не є людськими діями, але вони можуть суттєво впливати на результати людської діяльності та її спрямованість. Тож, розглядаючи проблему суб'єкта історії, ми повинні уважно придивитися до умов, чинників та мотивів людської діяльності.

Предметом дослідження є сукупність термінів, тенденцій історії, умов, чинників, концепцій про вирішальну роль людської діяльності в історичному процесі.

Об'єктом дослідження є проблеми, огляд, встановлення та побудова правової нації. Вплив людини на історичний процес і державотворення.

Мета дослідження: визначити чи справді нація є суб'єктом історичного розвитку. Нація – це колективний суб'єкт політики, що творить державу. Наука визначає два основні типи націй – етнічну (базовану на конкретному етносі) і громадянську (базовану на громадянстві конкретної держави).

Терміни етнос і нація перекладаються з грецької та латини одним словом – народ. Латинське слово нація (nation) особливо прижилось в Західній Європі, де переважна більшість народів здавна мала власні держави. Тому поняття нація у наш час набуло значення одержавлений народ, тоді як словом етнос користуються найчастіше для позначення народу взагалі, незалежно від того створив він власну державу чи має колоніальний статус в державі сусідів.

Народ або етнос – це історично сформована людська спільнота, яка відрізняється від сусідів окремою власною територією (батьківщиною), культурою, мовою, психічним складом та свідомістю. Народ, що історично дозрів до створення власної держави, називають нацією [5, с. 3].

У світі змагаються між собою дві концепції походження нації:

1) Примордіалістська концепція вважає нації продуктами давнього походження, які змінювали уже сучасні віки. 2) Модерністська концепція вважає нації продуктом останніх кількох сотень років, які формували економіка, війни, газети і телебачення. Спільноти здебільшого об'єднуються в нації для захисту власних інтересів.

Суб'єктом історії є певне історичне провидіння, яке через людей, їх пристрасті, потяги, бажання здійснює свої наміри. Зазначені міркування навряд чи можна відкинути. Але, враховуючи попередній виклад, можна стверджувати, що за більш виваженого підходу історичний процес постає, як свого роду змагання людських планів, мрій, намірів із наявними результатами попередніх історичних дій. При тому з'являється сенс говорити про такі тенденції історії:

- тенденція до збільшення ролі свідомого (розумного) начала у здійсненні історичного процесу;
- тенденція до зростання інформаційної насиченості поля людського дійового самовиявлення;
- тенденція до урізноманітнення форм людського історичного активізму та збільшення ролі індивідуальної ініціативи в історичному процесуванні. [1, с. 7]

Найпершою умовою людської діяльності постає природа. Саме у взаємодії з природою людина забезпечує собі життя, задовольняє найперші життєві потреби, нарощує свої знання, уміння, формує мету подальшого просування шляхом прогресу або розширення меж своїх дійових можливостей.

Друга умова про те, що людська діяльність може розгортатися, відтворюватися та нарощуватися лише у соціально-культурному середовищі. Як звичайно, тоді, коли люди починають усвідомлювати свій зв'язок із розвитком історичних подій, вони віднаходять певний наявний рівень культури, соціальних стосунків, історичних надбань. У сучасному суспільстві цей момент постає вже аксіомою: кожна людина, кожне покоління входить у процеси життєдіяльності за умов наявності певного стану та рівня соціальної культури. Дуже важливим чинником людської діяльності постає волевиявлення, здатність до самоорганізації, уміння сконцентрувати людські зусилля на вирішенні основних завдань життя. За всіх інших умов саме волевиявлення досить часто відіграє вирішальну роль в історичних подіях. Воно ж, своєю чергою, залежить від світоглядних і смислових орієнтирів людини. Ніщо так не руйнує людську активність, як відчуття безнадійності та безглуздості того, що відбувається, або того, що має відбутися. Поставимо, нарешті, запитання: кого ж треба вважати суб'єктом історії? Якщо ми погоджуємося із твердженням про вирішальну роль людської діяльності в історичному процесі, то, здавалося б, звідси випливає визнання суб'єктом того, хто здійснює цю діяльність, тобто людину. Але подібна відповідь може бути зовсім не переконливою. По-перше, тому, що історія постає результатом дій багатьох людей; окрема людина інколи губиться і майже зникає у вирі історичних подій. По-друге, якщо людьми керують певні інтереси та мотиви дій, може, це саме вони (або те, що їх викликає) постають історичними суб'єктами? Обидва зауваження слушні. Якщо в історії діють маси людей, якщо їх прагнення, волі, дії схрещуються, то хід історії може набувати характеру результуючого вектора різноманітних сил, що може не збігатися з жодною з них. Друге зауваження можна виправдати тим, що люди, діючи свідомо, не завжди спроможні передбачити всі можливі наслідки своїх дій. До того ж у їх дії влітаються несвідомі потяги та мотивації. У наслідку складається враження, що люди бажать свого, але історія здійснює своє. І можна зробити висновок, що суб'єктом історії є певне історичне провидіння, яке через людей, їх пристрасті, потяги, бажання здійснює свої наміри. Зазначені

міркування навряд чи можна відкинути. Але, враховуючи попередній виклад, можна стверджувати, що за більш виваженого підходу історичний процес постає, як свого роду змагання людських планів, мрій, намірів із наявними результатами попередніх історичних дій. [4,с.309]

Висновок. На основі викладеного можна зробити висновок, що суб'єктом історії завжди була і є людська особа та нація, бо лише особа постає реальним творцем усієї сукупності складників історичного процесу: вона має реальні почуття, потяги, мотиви, бажання; вона продукує знання, культурні цінності, смисли; вона нагромаджує та використовує інформацію; вона проявляє волю, здійснює психічну та розумову самоорганізацію; нарешті, саме вона постає споживачем історичних здобутків та виміром для справжніх завоювань історії.

Список використаних джерел

1. Антологія світової філософії.– Т.3.– М., 1971. [Антологія світової філософії.– Т.3.– М., 1971.]
2. Балушок В. Нації етнічні,нації політичні і перспективи етнонаціонального розвитку людства // Наука і суспільство. -1997. -№ 9-10. - С. 26-31 [http://docplayer.net/62091363-Kiyivskogo-nacionalnogo-universitetu-imeni-tarasa-shevchenka.html]
3. Гелнер Е. Нації та націоналізм; Націоналізм: Пер. з англ.– К.: Таксон, 2003. – 300 с.
4. Касьянов Г.В. Нація і націоналізм: слова і терміни
5. Колодій А. Рукопис брошури Нація як суб'єкт історії. - Львів: Кальварія, 1997. [http://www.zgia.zp.ua/gazeta/VISNIK_38_18.pdf]